

การศึกษารายกรณีเด็กที่มีความสามารถพิเศษที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว

นางสาวยุวดี หิรัญญไพศาลสกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาสารัตถศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-17-0020-2

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

T ๒๐๑ 1๓๓4๗

๒๖ ก.ย.

๒๕

A CASE STUDY OF HOMESCHOOLING TALENTED CHILD

Miss Yuwadee Hirunyapaisansakul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Educational Psychology

Department of Foundations of Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-17-0020-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์

โดย

สาขาวิชา

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

การศึกษารายกรณีเด็กที่มีความสามารถพิเศษที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว

นางสาวยุวดี หิรัญญไพศาลสกุล

จิตวิทยาการศึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิรันดร์ แสงสวัสดิ์

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สีนลรัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิรันดร์ แสงสวัสดิ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม)

ยวดี หรือญุฬาศาสกุล : การศึกษารายกรณีเด็กที่มีความสามารถพิเศษที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว. (A CASE STUDY OF HOMESCHOOLING TALENTED CHILD) อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์นรินทร์ แสงสวัสดิ์, 172 หน้า. ISBN 974-17-0020-2.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารายกรณีเด็กที่มีความสามารถพิเศษที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว โดย ศึกษากัง 1) คุณลักษณะและปัญหาของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ 2) บทบาทของบิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดูและการ ส่งเสริมเด็ก 3) การจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ กรณีศึกษาของการวิจัยคือ เด็กชายที่มี คุณลักษณะบ่งบอกว่าป็นเด็กที่มีความสามารถพิเศษจำนวน 2 คนที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ การสัมภาษณ์ การสังเกต อดชีวะประวัติ บันทึกประจำวัน แบบสอบถาม และแบบวัดทางจิตวิทยา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) คุณลักษณะและปัญหาของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ มีพัฒนาการด้านร่างกายที่เจริญเติบโตได้เร็วกว่าเกณฑ์ ปกติของเด็กทั่วไป ด้านอารมณ์จะมีความรู้สึกละเอียดลึกซึ้งและค่อนข้างไว มีความรู้สึกอดทนหรือคับข้องใจถ้าทำงานไม่ สำเร็จ ด้านสังคมมีเพื่อนสนิทเพียง 1 หรือ 2 คน และไม่ชอบทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น มีความสามารถทางเชาวน์ปัญญาอยู่ใน ระดับสูงกว่าเกณฑ์ปกติของเด็กทั่วไป มีความสามารถที่โดดเด่นอย่างชัดเจน มีความมุ่งมั่นตั้งใจทำงาน สามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว มีความจำที่ดีและมีความคิดสร้างสรรค์ในสิ่งที่ตนเองสนใจ มีการรับรู้ในความสามารถของตนเอง เห็นคุณค่า ในตนเอง ชอบการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้จากการกระทำ มีความอยากรู้อตลอดเวลา สำหรับปัญหาทางสังคม และการปรับตัว เด็กจะแสดงอาการหงุดหงิดเวลาถูกบังคับหรือไม่มีอิสระในการเลือกและตัดสินใจ หรือแสดงอารมณ์เป็น เด็กก้าวร้าวเวลาทำอะไรไม่ได้ตามที่ตั้งใจ และขาดทักษะการสื่อสารด้านการเขียนหรือการพูดเพื่ออธิบายความ

2) บทบาทของบิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมเด็กที่มีความสามารถพิเศษ โดยการแสดงออกถึงความ รักความอบอุ่นตลอดเวลา ให้กำลังใจและชมเชยเด็กทุกครั้ง เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น ส่งเสริมให้เด็กได้ ใช้ความสามารถช่วยเหลือตนเอง ให้คำปรึกษาแนะนำและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก สำหรับการส่งเสริมเด็กในด้าน การเพิ่ม ความรู้และประสบการณ์จะพาเด็กไปทัศนศึกษาตามแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ เป็นประจำ จัดหาสถานที่เรียนตามความสนใจและ สนับสนุนให้มีกิจกรรมที่เด็กชอบ จัดหาหนังสือและอุปกรณ์ตามความต้องการของเด็ก สนับสนุนให้ใช้อินเตอร์เน็ตในการ ค้นหาคำความรู้ นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสร้างสรรค์ผลงานของบุตร และมีห้องหรือมุมส่วนตัวให้เด็กใช้ศึกษาหาความรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถพิเศษของตนเอง

3) การจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ มีเป้าหมายเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุข และได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ โดยมีแนวคิดให้เด็กมีอิสระในการเรียนรู้และพึ่งพาตนเองได้ รูปแบบ การจัดการศึกษาเป็นการดำเนินการโดยครอบครัวเดียวมีหลักสูตรการเรียนรู้เป็นรายบุคคล กิจกรรมการเรียนรู้เป็นลักษณะ บูรณาการเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการลงมือทำและการไปทัศนศึกษา ด้านเนื้อหาสาระจะพิจารณาจากหลักสูตรของ กระทรวงศึกษาธิการและหนังสือวิชาการต่างประเทศตามระดับวัยของเด็ก ใช้การประเมินตามสภาพจริงโดยสังเกตจาก พัฒนาการและผลงานของเด็ก การเทียบโอนวุฒิการศึกษาในปัจจุบันใช้ระบบการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับเด็กระดับชั้น มัธยมศึกษาและลงทะเบียนเรียนที่โรงเรียนหมู่บ้านเด็กสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษา ปัญหาในการจัดการศึกษาคือแหล่งการเรียนรู้ มีไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถของเด็กใช้ทุนทรัพย์มาก ความจำกัดในขีดความสามารถ ของบิดามารดาด้านความรู้ในการส่งเสริมบุตรและบุตรต้องการเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ข้อเสนอแนะจากบิดามารดา ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว ที่สำคัญคือ ต้องการให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ ศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษาจัดโครงการส่งเสริมความสามารถของเด็กอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ภาควิชา	สารัตถศึกษา	ลายมือชื่อนิติติ	
สาขาวิชา	จิตวิทยาการศึกษา	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา	
ปีการศึกษา	2544	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	

4383746627 : MAJOR EDUCATIONAL PSYCHOLOGY

KEY WORD : HOMESCHOOLING / TALENTED CHILD

YUWADEE HIRUNYAPAISANSAKUL : A CASE STUDY OF HOMESCHOOLING TALENTED CHILD.
 THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. PRASARN MALAKUL NA AYUDHAYA, Ph.D., THESIS COADVISOR :
 ASST. PROF. NIRAN SANGSAWAT, 172 pages. ISBN 974-17-0020-2.

This research aimed to do case study of homeschooling talented child by emphasizing on 1) the nature and problems of talented child, 2) the roles of parents in bringing up and enhancing the child, and 3) homeschooling for the talented child. The cases of this research were two homeschooling talented boys. Data were collected by means of interviewing, observing, autobiography, daily record, questionnaire and psychological measurements. The research results were as follows:-

1) The nature and problems of talented child: (1) physical development, more rapid rate of growth than the standard of normal child; (2) emotional development, meticulous and rather sensitive, annoying/or oppressive feeling when the work was not completely done; (3) social development, usually had only 1 or 2 friends and did not enjoy doing activities with the others; (4) intelligence ability, higher intelligence quotient than general norm of the same age group; (5) aptitude and capability, distinguish capability, strong intent to work, rapid learning, having good memory and creative idea in interested matter; (6) self-perception, high self-efficacy and self-esteem, always curious, liked to seek for new knowledge and learned from actual practice; (7) social and adjustment problems, being irritated and showing resistant or fretful behavior in the restricted or forced situations as well as expressing immature and petulant emotion on unsuccessful intention, lack of communicative skills in writing and explanation.

2) The roles of parents in bringing up and enhancing the talented child: regularly cherished him with love and warmth, encouraged and pleased him, let him express his opinions, promoted him to help himself, gave the good advices and suggestions. As for enhancing the child to increase knowledge and experience, the child was regularly taken to several places, providing the places and sources of study according to his interest and promoting him to participate in his favored activities, providing books, equipments, and internet use in searching for knowledge according to his needs, applying technology to help the child to create work and providing rooms or private corner used for study and advancement his talent.

3) Homeschooling for the talented child: (1) concepts and goals, the parents aimed to enable the child to be happy learning and developing his potential capability through freedom in learning and self-reliance; (2) educational management was in terms of single family with individual studying program, integrated learning activities emphasizing on learning by doing, actual practices and field trips; subject content was organized through the curriculum of Ministry of Education and foreign resources relevant to the child's age level; authentic assessments were used by observations and evaluations of the child's work and development; present transfers of education qualifications were from the Non-Formal Education System for the secondary education level and registration with the Moo Ban Dek School for the elementary education level; (3) problems and suggestions, insufficient and obsolete sources of knowledge; limitation of funding; limitation of parents about advanced knowledge required by the child who need to learn with specialist; suggestions from the parents of homeschooling talented child were for the government authorities related to the provision of education from elementary education up to secondary education levels to provide systematic and continuous support for enhancing the talented child.

Department Foundations of Education
 Field of study Educational Psychology
 Academic year 2001

Student's signature..... Yuwadee H.
 Advisor's signature..... Prasarn Malakul
 Co - advisor's signature..... Niran Sangsawat .

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของรองศาสตราจารย์ ดร.ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์นิรันดร์ แสงสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ซึ่งท่านได้ให้ความรู้ คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่และความปรารถนาดีตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นที่สุด ในพระคุณของท่านอาจารย์ และขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านอาจารย์ทั้งสองด้วยความเคารพเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา สุวรรณเขตนิกม กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาตรวจสอบและให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์มนัส จินตนะคิลกกุล ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ และคำแนะนำเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์มลิวัลย์ ลับไพรี และอาจารย์ศิริฟ้า ศรีจิตร ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณพรสรวง คุณวัฒนาการ และนายแพทย์ชัชชัย - คุณจินตนา นวลละออง รวมทั้งภริยาทั้งสอง ที่ให้ความอนุเคราะห์และให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูลเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาของการวิจัย

ขอขอบคุณ บัณฑิตวิทยาลัยที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยบางส่วนสำหรับการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณสุภัก คุณวิริยะ คุณปทุมพร เป็ยถนอม เพื่อนร่วมรุ่นสาขาวิชาจิตวิทยา การศึกษา หัวหน้าและเพื่อนร่วมงานในบริษัทอิตาเลียนไทยฯ เพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ และเจ้าหน้าที่ ศูนย์บรรณสารสนเทศทางการศึกษาทุกคนในคณะครุศาสตร์ ที่เปรียบเสมือนกัลยาณมิตร คอยให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอระลึกถึงพระคุณของคุณพ่อคุณแม่ ผู้ซึ่งให้ชีวิต ความรัก ความห่วงใย ครอบครัวยุติธรรมและน้องชายทั้งสามที่คอยให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยมาโดยตลอด และขอระลึกถึงพระคุณของครู อาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และอบรมสั่งสอนผู้วิจัย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
กรณีศึกษาที่ใช้ในการวิจัย.....	4
กรอบตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	5
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	8
บทที่ 2 วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
เด็กที่มีความสามารถพิเศษ (Talented Child).....	10
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ.....	36
การจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Home School).....	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว.....	50
การศึกษารายกรณี (Case Study).....	55
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี.....	72

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	75
กรณีศึกษาที่ใช้ในการวิจัย.....	75
การออกแบบการวิจัย.....	76
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	77
กระบวนการศึกษา.....	86
การกำหนดปัญหา และดำเนินการเตรียมการวิจัย.....	87
การรวบรวมข้อมูล.....	89
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
การสรุปผล.....	92
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	132
รายการอ้างอิง.....	149
ภาคผนวก.....	154
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	155
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	155
แบบสัมภาษณ์เด็กที่มีความสามารถพิเศษที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว.....	156
แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง.....	161
แบบสอบถามการใช้เวลาโดยเฉลี่ย.....	166
อัตชีวประวัติ.....	167
ภาคผนวก ค ตารางแสดงคะแนนและเปอร์เซ็นต์ไทล์ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2527-2529.....	171
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	172

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การเก็บรวบรวมข้อมูลของกรณีศึกษาทั้งสอง	91
2 ผลการวัดระดับเชาวน์ปัญญาของกรณีศึกษาที่หนึ่ง	98
3 ตารางปกติวิสัยแสดงตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ของคะแนน จากแบบวัดเชาวน์ปัญญา	99
4 ผลการวัดระดับเชาวน์ปัญญาของกรณีศึกษาที่สอง	115
5 ผลการวัดระดับเชาวน์ปัญญาของกรณีศึกษาทั้งสอง	126

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1	11
2	13
3	20
4	79
5	84